

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології на тему:

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАТЕГОРІЇ
ПРИСЛІВНИКА В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студентки групи ЗПкит 28-20

факультету сходознавства

заочної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: китайська мова і література,
переклад, методика навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша – китайська

Остра Ганна Альбертівна

Науковий керівник:

Спіріна Ю. С.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

СКМ – сучасна китайська мова

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПРИСЛІВНИКА В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	6
1.1 Поняття категорії прислівників як самостійного класу слів в сучасній китайській мові.....	6
1.2 Функціональний підхід в дослідженні прислівників у китайській мові.....	10
1.3 Класифікація прислівників в китайській мові	15
Висновки до Розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИСЛІВНИКІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	19
2.1 Специфіка функціонування прислівників у сучасній китайській мові.....	19
2.2 Семантичні особливості китайських прислівників.....	26
Висновки до Розділу 2.....	32
ВИСНОВКИ.....	32
АНОТАЦІЯ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ВСТУП

Актуальність теми. Прислівник є одним з інструментів мови для транслювання своїх ідей та намірів, і слугує одним з важливих прийомів для реалізації таких намірів.

Китайська мова має менше граматичних правил та морфологічних форм, ніж більшість європейських мов. Але в свою чергу це викликає цікавість, а інколи і труднощі для тих, хто вивчає китайську мову.

Кажучи про морфологію китайської мови, категорія прислівника, на нашу думку, становить неабиякий інтерес, адже вона відіграє важливу роль для функціонування мови і постає особливим індикатором в багатьох аспектах. Це пояснюється тим, що китайська мова – це мова ізолюючого типу, тобто вона не має словотворчих афіксів для вираження часу, числа, роду тощо.

Натомість для вираження цих ознак у китайській мові існують службові слова та деякі мовні категорії, а також важливим є порядок слів у реченні. До таких мовних категорій належить і прислівник китайської мови.

На відміну від інших мов, прислівник китайської мови володіє своїми унікальними ознаками і є значимим індикатором для граматики, включаючи синтаксис, стилістику. Хоч прислівник і є найменш морфологізованою одиницею серед самостійних частин мови через те, що не має чітких морфологічних ознак, існує багато передумов для розгляду та розкриття всього спектру характерних для прислівника ознак,

Отже, актуальність теми спрямована на розкриття особливостей функціонування прислівників у китайській мові, що допоможе краще осягнути закономірності зв'язку між людською постановкою думок і мови.

Мета роботи: дослідити функціонально-семантичні особливості категорії прислівника в китайській мові.

Завдання:

- вивчити поняття категорії прислівників як самостійного класу слів в сучасній китайській мові;
- з'ясувати функціональний підхід в дослідженні прислівників у китайській мові;
- встановити класифікацію прислівників в китайській мові;
- проаналізувати специфіку функціонування прислівників у сучасній китайській мові;
- дослідити семантичні особливості китайських прислівників.

Об'єкт дослідження: прислівник китайської мови, його функціональні особливості.

Предмет дослідження: синтаксичні, семантичні та стилістичні характеристики прислівників китайської мови;

Наукова новизна цієї теми полягає в розкритті особливостей функціонування прислівників у китайській мові. Дослідження прислівників в китайській мові є важливим кроком для кращого розуміння зв'язку між мовою та вираженням людських думок. Оскільки китайська мова є мовою ізольованого типу, вивчення прислівників надає унікальну можливість розглянути морфологічну структуру китайської мови та її особливості в контексті синтаксису та стилістики.

Практичне значення роботи. Матеріали та результати дослідження можуть бути використані при розробленні таких курсів з сучасної китайської мови, як стилістика, етимологія, лексикологія, а також навчальних курсів з перекладу та методики викладання китайської мови.

Методи дослідження. У роботі використано етимологічний, порівняльно-історичний та семантичний методи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПРИСЛІВНИКА В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Поняття категорії прислівників як самостійного класу слів в сучасній китайській мові

Граматична система китайської мови є унікальною площиною, яка характеризується своїми окремими особливостями та специфічними ознаками. Прислівник в китайській мові є частиною цієї системи, тому також наділений унікальними функціями й ознаками і його варто розглядати як невід'ємну складову цієї площини, а не як окремий елемент.

Прислівник – особлива частина мови. Це чи не найспірніший лексико-граматичний клас слів. Головна причина цього полягає в тому, що прислівники відрізняються різноманітністю функцій та форм вираження, у яких мало очевидного маркування та вільне місце у реченні.

Прислівник є важливою і рівноправною категорією в порівнянні з іншими частинами мови, що характеризується значним синтаксичним, текстовим і комунікативним потенціалом. (Полюга, 2011, с. 119)

Однак, незважаючи на невизначену прозорість дефініції «прислівник», можна впевнено стверджувати, що цей термін не набув об'єктивного і повного роз'яснення у сучасній лінгвістичній науці, на відміну від інших лінгвістичних термінів, які були детально досліджені та описані. Саме тому з метою уникнення дисбалансу, що склався в філологічних дослідженнях, виникла необхідність поглибленої систематизації наукових підходів до вивчення прислівників, визначення його статусу в системі частин мови і особливостей функціонування.

Прислівники в китайській мові виникли не одразу. На ранньому етапі розвитку мови морфеми, що в сучасній мові мають прислівникові значення, мали предметне або дієслівне значення.

Оскільки за рівнем семантичного наповнення прислівник у порівнянні, з одного боку, з іменниками, дієсловами та прикметниками, а з іншого, з частками, сполучниками та вигуками, займає проміжне положення, то в процесі розвитку мови відбувалася транспозиція неприслівникових морфем у прислівникові та навпаки прислівникових морфем у неприслівникові. Процеси транспозиції прислівників відбуваються шляхом їх десемантизації. Десемантизація прислівників пов'язана з переходом їх у неповнозначні частини мови вигуки, частки та сполучники.

Етимологія сучасних прислівників китайської мови зазвичай пов'язана з походженням їх від іменникових, дієслівних та інших повнозначних частин давньої китайської мови. Інколи прослідкувати етимологію того чи іншого прислівника неможливо, оскільки в давній мові він виконував одночасно багато різних граматичних та лексичних функцій, починаючи від повнозначних слів (іменник, дієслово, прикметник) і закінчуючи неповнозначними словами (частка, вигук тощо). (Колодко С.А. Коломієць Н.В., Гончаренко О.М. та ін. 2004 с. 57)

У сучасній китайській мові (СКМ), прислівник (副词 fùcí) як клас слів, що позначають ознаку дії, ознаку якості або ступінь ознаки, у китайській лінгвістиці найчастіше трактується як службова частина мови. Такий підхід певною мірою пов'язаний із семантичною гетерогенністю класу, з іншого боку, реалізована прислівниками у реченні переважно службова функція пояснює той факт, що китайська лінгвістична традиція традиційно відносить ці одиниці до «порожніх» слів.

Серед виділених розрядів прислівників у СКМ особливе місце займають прислівники міри та ступеня, що характеризують інтенсивність прояву ознаки, у прототиповому випадку позначеного прикметником або дієсловом із семантикою градуальності.

Прислівники цього типу найчастіше зустрічаються в реченнях з присудком, вираженим прикметником (形羈句 xíngwèijù), або, як прийнято називати в синології, у реченнях з якісним присудком, де важливу роль відіграє оцінний компонент. Тому у китайській мові є цілий ряд непохідних та похідних прислівників, що використовуються для передачі ступеня ознаки.

За загальним правилом прикметник у функції присудка має бути оформлений прислівником ступеня, виняток становлять конструкції порівняння, запитання і відповіді, і навіть деякі інші особливі контексти.

Для вираження ознаки, поза порівнянням, зазвичай використовуються прислівники 很 hěn, 鬪常 fēicháng, shifēn, 怪 guài, що не зустрічаються в компаративних конструкціях. Хоча цим одиницям словники вказують значення «дуже, вельми», з-поміж них є відчутні відмінності.

Найнейтральніший за своєю семантикою прислівник 很 hěn, він за частотністю на першому місці. Регулярне вживання 很 hěn у присудку, вираженому прикметником, призвело до поступової зміни його лексичного значення в СКМ.

В результаті граматикалізації, його основна функція (в позиції перед ад'єктивними одиницями) стала переважно граматичною – перетворення неповної предикації на повну (很 hěn виступає як предикативний показник), що позначилося і на фонетичному вигляді слова, що втрачає в такому контексті етимологічний тон.

З погляду семантики, ступінь вираження ознаки у цієї одиниці виявляється нерелевантним. При необхідності окремо підкреслити його інтенсивність, використовується прислівник 鬪 tai, у якого в свою чергу спостерігається семантичний зсув від надмірності («надто») до значення високого ступеня («дуже») (Денисенко С.Н., 2006, с. 27):

Починаючи з робіт Ван Лі (王力 Wáng Lì), додаток функціонально-синтаксичного критерію до прислівників у СКМ дозволило виділити

«прислівники відносного ступеня та прислівники абсолютного ступеня» (Ван Лі, 1985, с. 131).

Прислівники відносного ступеня виражають інтенсивність ознаки при порівнянні з подібними об'єктами або явищами, що виступають еталоном порівняння, тоді як прислівники абсолютного ступеня позначають ступінь виразності ознаки безвідносно до інших об'єктів.

Тому прислівники, що допускають вживання в контекстах з порівнянням (явним або прихованим) відносяться до прислівників відносного ступеня, тоді як одиниці, що не зустрічаються в компаративних конструкціях, будуть прислівниками абсолютного ступеня.

Градуальний розподіл прислівників двох типів за ступенем вираженості ознаки згідно (张主编, 2010, с. 458) представлено у таблиці 1.1

Таблиця 1.1 – Градуальний розподіл прислівників за інтенсивністю ознаки

Прислівники відносного ступеня				Прислівники абсолютного ступеня			
Максимальна ступень	Висока ступень	Порівняльна ступень	Відносна низка ступень	Понад ступень	Дуже висока ступень	Висока ступень	Низька ступень
最	更	较	稍	太	极	很	些
最为	更加	比较	稍微	过	极端	非常	有点儿
无比	格外	较为	略微	过于	极其	十分	有些
绝顶	愈益	比较	稍许	过分	透顶	相当	一点儿

При цьому у прислівників відносного ступеня в рамках підкласу виявляються дистрибутивні обмеження. Так, прислівники 最 зui «най», 比较 bǐyáng «порівняльно» не вживаються в конструкціях з показником компаративу.

Го Жуй (郭锐 Guō Ruì), у своїх дослідженнях наводить статистичні данні: «у китайській мові загальна кількість прислівників (рівне 999)

становить менше половини числа прикметників (2355), але частота вживання прислівників більша, ніж прикметників, при цьому прислівники за частотністю вживання слідують за дієсловом і іменником» (Го Жуй 郭锐, 2002, с. 275).

Іншими словами, прислівник є змішаною і високочастотною частиною мови. Його активність у вираженні свідчить про різноманітність вживання при комунікації. Це неминуче призводить до труднощів у засвоєнні прислівників, особливо іноземними студентами.

Таким чином, особливості прислівників впливають з їхньої семантики, розташування в реченні та взаємодії з іншими членами речення. Деякі прислівники у СКМ мають унікальні функції, відмінні від функцій прислівників інших мов, що зумовлюється граматичними, семантичними та стилістичними особливостями китайської мови.

1.2 Функціональний підхід у синтаксичних дослідженнях китайської мови

Функціональний метод, розроблений у межах прагматичної парадигми, передбачає дослідження мови в дії, у процесі функціонування з огляду на цілеспрямовану природу мовних одиниць і явищ. Цей метод застосовує методики моделювання функціонально-семантичних полів, контекстуально-інтерпретаційного аналізу тексту, прагматичного й конверсаційного аналізу, аналізу дискурсу, діалогічної інтерпретації тексту тощо. (Нечитайло М., 2008, с. 173)

Слово «функціональний» тісно пов'язаний з поняттям «функція» адже воно висвітлює мету і суть існування мови, а в цілому може позначати такі поняття, як «роль, призначення, обов'язок».

Розробка поняття функції у граматиці пов'язана з більш широкою проблематикою функцій мови. Кожна конкретна функція тієї чи іншої одиниці входить у більш широку систему функцій мови та мовлення у

своєму прояві залежить від системи. Функціонування мовних одиниць розуміється як обумовлена будовою мови та актуалізоване у мовленні взаємодія різнорівневих елементів мовної системи та середовища.

Дослідження граматики китайської мови під функціональним кутом зору пов'язують з іменами Ч. Н. Лі та С. А. Томпсон (Charles N. Li, Sandra A. Thompson) у 70-х рр., але це було поза межами Китаю.

Систематично серед китайської наукової спільноти теорії функціоналізму почали запроваджуватись на межі 80-х та 90-х рр., переважно Ху Чжуанлінем (胡壮麟 Hú Zhuàng Lín) та групами дослідників іноземних мов, початком яких було уявлення про те, що синтаксис не є автономним, він тісно пов'язаний із семантикою та прагматикою, в центрі уваги повинна перебувати комунікативна функція та її вираження, тобто комунікативно-функціональна граMATика. Деякі ж функціоналісти вважають, що «граматика не є самодостатньою, вирішення потрібно шукати поза мовою, так формується новий напрям – когнітивно-функціональна граMATика. Системно-функціональна граMATика М. Халлідея та когнітивно-функціональна вважаються найбільш впливовими в Китаї» (Нечитайло, 2020, с. 172).

Функціональна граMATика та функціональний синтаксис є одними з напрямів функціональної лінгвістики. Термін «функціональний синтаксис» змушує сумніватись деяких учених. «Синтаксис» у традиційному розумінні – це зв'язок між формальними компонентами на рівні речення, навіть під час вивчення синтаксису у структуралізмі чи трансформаційно-генеративній граMATиці увага сфокусована на зв'язках між формальними компонентами в реченні, форма й семантика не об'єднані.

Системно-функціональна граMATика науково розглядає залежність між формою та функцією мови, де функція визначає форму мови, форма ж відображає значення, яке треба висловити (何伟, 2010, с. 9).

Китайський дослідник Чжан Боцзян (张伯江) зазначив, що, «починаючи з 80-х рр., у дослідженнях граматики китайської мови почали

запроваджувати граматичний аналіз на основах функціоналізму, який показав сильну життєздатність» (张伯江, 1994, с. 15).

Основними результатами досліджень були: вирішальний вплив номінативних елементів на граматичні конструкції, анафори і явища опущень у текстах, синтаксичних та семантичних явищ, пов'язаних із пресупозиціями. Однак такі дослідження є лише попередніми, на думку автора, ще не досить чітко розмежовуються призначення й методи роботи від традиційного аналізу структурних форм, дебати між іноземними радикальними формалістами (за незалежність форми) та радикальними функціоналістами (за залежність мовної структури від функціональних факторів) розгорнуться й серед граматистів китайської мови. Оскільки з одного боку, дослідники граматики китайської мови, які звертають увагу на структурну форму, виявили втручання фактору функціоналізму, опису з чисто формальним підходом вже не було достатньо; з іншого боку, вчені, котрі звертали увагу на функцію, в основному проводили аналіз у межах традиційної формальної граматики. І в Китаї, і за кордоном деякі проникливі науковці підкреслювали взаємодоповнюваність обох методів (张伯江, 1994, с. 17).

Наприкінці ХХ ст., Сюй Лецзюн, посилаючись на роботи західних мовознавців, ділиться зі співвітчизниками власними спостереженнями та очікуваннями.

Серед його думок, можна виділити наступні:

1) формалізм убачає центральним завданням лінгвістики вивчення формальних зв'язків між граматичними компонентами, семантична та прагматична природа компонентів не береться до уваги. Для функціоналізму характерна думка, що на форму впливає значення й ці два поняття не можуть бути роз'єднані. Однак між цими крайнощами все одно є спільні точки дотику;

2) формалісти не бажають показувати суто семантичні речі в синтаксичних правилах і принципах, але вони не заперечують, що семантика

та прагматика пов'язані із синтаксисом; формалісти не заперечують, що функція грає роль у зміні мови, оволодіння мовою та використанні мови;

3) в сучасному світі формалізм має переваги над функціоналізмом під кутом зору кількості прихильників, популярності та кількості робіт, однак у Китаї функціоналістів більше, ніж формалістів.

4) у китайському функціоналізмі часто йдеться саме про системний функціоналізм, подекуди із впливом структуралізму;

5) критикуючи формалізм, китайський функціоналізм часто виступає проти сцієнтизму, граматичних центрів, інтроспективного методу, формалізації з погляду мови та методології. Критика ж функціоналістами формалізму за кордоном – дискусія з конкретних мовних питань. Завдання функціонального синтаксису полягає в дослідженні, «як форма втілює зміст і як вона служить для аналізу змісту. Вивчаючи, як слова та структури втілюють та виражають значення, можна аналізувати зв'язок між синтаксичним та семантичним дослідженнями, а також те, як синтаксична частина стає складником у дослідженні значення та використанні мови. Оскільки різні форми несуть різне значення, потрібно дослідити, як користувачі мови обирають форми для вираження значення» (黄国文, 2010, с. 41–44).

У функціональному синтаксисі принцип опису від значення до форми є одним із підходів, оскільки функція мови може містити різні аспекти (когнітивний, соціальний, лінгвокультурологічний тощо).

У науковій розвідці Лю Яна (刘阳) висвітлюється зміст ономасіологічного підходу у дослідженнях російської та китайської мов. Дослідник зауважує, що «ономасіологія є важливою гілкою сучасної семантики, в основі якої – підхід від значення до форми, ономасіологія грає значну роль у дослідженні мови та її викладанні» (Лю Ян, с. 101). Лю Ян, посилаючись на роботи М.В. Всеволодової, І.О. Мельчука, О.В. Бондарка, характеризує становлення ономасіологічної традиції в дослідженнях мови, аналізуючи роботи китайських мовознавців, Лю Ян, зокрема, наводить думку

Шао Цзінміння, що «найбільш придатним початком дослідження китайської граматики є семантика» (邵敬敏, 2004, с. 102).

Представники чеської структурної школи Фр. Данеш і Й. Вахек у своїх дослідження також підтверджують доцільність і ефективність застосування функціонального підходу під час дослідження мовного механізму. Вони переконані, що «такий підхід виявляється ефективним при дослідженні синтаксичного рівня через виділення і аналіз таких складників речення, як тема, що не повідомляє нової інформації, але слугує, головним чином, як необхідний зв'язок із мовним і ситуаційним контекстом, і рема, іншими словами, ядро речення, що передає ту нову інформацію, яку й повідомляє все речення» (Фр. Данеш, Й. Вахек, 1967, с. 324).

Український вчений В.Л. Кравченко, досліджуючи цей аспект, робить такі висновки:

– функціональний підхід досліджує об'єкт у його відношенні до середовища, відношення між об'єктом, який є носієм функції, і середовищем. Функція елемента визначається його роллю у системі;

– функціональний підхід, враховуючи відношення об'єктів до середовища, вивчає їх роль у контексті цілого. Таким чином треба говорити про функції частини по відношенню до цілого;

– між системою і функцією – діалектичні співвідношення. Функція виходить з системного положення певного об'єкту (елемента), функціональний підхід дозволяє у багатьох випадках краще визначити положення предмета в системі (В.Л. Кравченко, 2021, с. 730).

Відомий український мовознавець М.П. Кочерган підкреслив, що «у функціональній граматиці об'єктом дослідження є функції морфологічних і синтаксичних, рідше лексичних, одиниць. Таке дослідження може проводитися у двох напрямках – від функцій до засобів їх реалізації і від засобів до їх функцій. Перший підхід є основним, бо практично людина під час комунікації відшукує, як саме виразити певну думку, та й у навчанні іноземної мови головним є питання, яким чином нею можна передати певний

зміст. Проте й другий підхід має вагоме значення, особливо коли застосовується сукупно з першим. Двосторонній підхід у функціональній лінгвістиці виправданий тим, що певна функція може реалізуватися різними мовними засобами, а один і той самий засіб може виконувати різні функції» (М.П. Кочерган, 2010, с. 159).

Серед причин популярності функціонального підходу науковці називають належність китайської мови до мов ізольованого типу: відсутні чіткі морфологічні зміни, для вираження граматичних зв'язків та значень використовуються порядок слів, службові слова. В середині ХХ ст. традиційна граматики в основному фокусувалась на дослідженні граматичних явищ під кутом зору значення, згодом положення структуралізму теж справили свій вплив, фокус змістився до опису від значення до форми, формального опису вже не достатньо. Ідеї ж та орієнтації функціональної граматики суттєво відрізняються від формальної в розкритті особливостей граматики китайської мови.

Отже, орієнтуючись на структурні та семантичні особливості, функціональний підхід спрямований на вивчення цільової природи мовних явищ, де форма зумовлюється функцією. Водночас теорію функціонального синтаксису можна результативно застосувати в зіставних дослідженнях різноструктурних мов, а також у процесі навчання іноземних мов.

Таким чином, функціональний підхід передбачає дослідження прислівників з врахуванням їх відношеннями з іншими об'єктами в реченні, адже їх функція краще проявляється саме в цілісній мовній системі, а не окремо. Ми будемо відслідковувати специфіку прислівників як досліджуваного об'єкту в контексті наукової парадигми, визначаючи їх роль, а так і функції в реченнях.

1.3 Класифікація прислівників в китайській мові

Досліджуючи категорію прислівника в китайській мові, його особливості, властивості та функціональні характеристики, деякі дослідники

спробували розмежувати прислівники за їхніми ознаками та створити класифікацію.

Так, наприклад, китайський вчений Лі Цзіньсі під час систематизації слів китайської мови виділив три лексико-граматичні групи:

- перша позначає предмети і охоплює іменники і займенники;
- друга зображує дію і включає дієслова та предикати;
- третя демонструє ознаки, і до цієї групи вчений відніс прикметники і

прислівники (Мурашевич, 2013, с. 10).

До категорії прислівників увійшли:

а) прислівники часу (已经 yǐjīng, 现在 xiànzài, 常常 chángcháng, 完 wán, 过 guò);

б) прислівники місця (东 dōng, 北 běi, 上 shàng, 下 xià, 前头 qiántou, 外面 wàimiàn);

в) якісні прислівники, а саме виду і стану (的确 díquè, 果然 guǒrán, 当然 dāngrán, 也罢 yěbà);

г) кількісні прислівники (又 yòu, 再 zài, 最 zuì, 都 dōu, 一次 yīcì);

д) заперечні (不 bù, 没有 méiyǒu, 莫 mò);

е) питальні (难道 nándào, 莫不是 mòbùshì) (吕叔湘, 1955, с. 22].

Лі Цзіньсі наголошує, що ад'єктивне означення граматично тяжіє до прикметника як частини мови. Так само й такі частини мови як іменники, займенники та дієслова, функціонуючи в якості означення перетворюються в прикметники. Адвербіальне ж означення належить до лексико-семантичної бази прислівника. Звідси й дієслово з функцією придієслівного означення перетворюється в прислівник, іменнику ж для набуття такої властивості обов'язковою умовою є поєднання з прийменником дієслівного походження (Мурашевич, 2013, с. 11).

Цікаву, на наш погляд, класифікацію прислівників у сучасній китайській мові на семантичній основі розробила С.А. Колодко, розділивши всі прислівники на сім груп:

1) прислівники часу (刚 gāng щойно, 已经 yǐjīng вже, 曾 céng колись, 将 jiāng ось-ось, 正在 zhèngzài якраз, 才 cái тільки тоді, 就 jiù відразу, 马上 mǎshàng негайно, 立刻 lìkè відразу, 常常 chángcháng часто, 渐渐 jiànjiàn поступово, 从来 cónglái завжди, здавна);

2) прислівники обмеження і узагальнення (都 dōu все/весь, 一起 yīqǐ разом, 总 zǒng завжди/загалом, 完全 wánquán повністю, 一块 yīkuài разом, 一同 yītóng разом/спільно, 一共 yīgòng всього, 仅仅 jǐnjǐn всього лиш, 只 zhǐ тільки, 仅 jǐn лише, 唯 wéi лиш тільки, 唯独 wéi dú тільки/наодинці);

3) прислівники ступеню (很 hěn дуже, 非常 fēicháng надзвичайно, 挺 tǐng дуже, 更 gèng ще більше, 太 tài надто, 最 zuì най-, 极 jí найбільш/вкрай, 比较 bǐjiào порівняно, 稍微 shāowéi трохи, 略 lüè злегка/в якійсь мірі, 略微 lüèwēi ледь-ледь/трохи, 相当 xiāngdāng достатньо);

4) прислівники повторюваності (又 yòu знову, 也 yě також, 再 zài знову/потім, 再三 zàisān неодноразово, 还 hái ще, 重新 chóngxīn спочатку, 反复 fǎnfù повторно);

5) прислівники ствердження і заперечення (一定 yīdìng безумовно, 准 zhǔn точно/неодмінно, 必定 bìdìng обов'язково/неодмінно, 必然 bìrán неминуче, 不 bù, 没 méi, 非 fēi, 莫 mò, 未 wèi не);

6) прислівники способу дії (竭力 jiélì з усіх сил, 断然 duànrán категорично, 互相 hùxiāng один одного/взаємно, 悄悄 qiāoqiāo потихеньку, 大力 dàlì з усіх сил, 亲自 qīnzì особисто, 决然 jué rán рішуче);

7) модальні прислівники (可 kě можна, 难道 nándào невже, 究竟 jiùjìng зрештою, 到底 dàodǐ в кінці кінців, 反正 fǎnzhèng в будь-якому випадку, 却 què але, 倒 dào проте/навпаки/все ж, 大约 dàyuē приблизно/ймовірно, 难怪 nánguài не дивно, 大概 dàgài приблизно/ймовірно) (С.А. Колодко, 2009, с. 4-5).

Розглянувши існуючі класифікації різних дослідників, вважаємо доцільним виокремити такі групи:

1. прислівники часу (曾经 céngjīng колись, 早已 zǎoyǐ в минулому);
2. прислівники місця (到处 dàochù повсюду, 处处 chùchù скрізь);
3. прислівники ступеню (更 gèng ще більш, 尤其 yóuqí особливо);
4. прислівники способу дії (亲自 qīnzi особисто, 决然 juérán рішуче);
5. прислівники модальні прислівники (难道 nándào невже, 也许 yěxǔ можливо);
6. прислівники ствердження і заперечення (一定 yīdìng безумовно, 莫 mò, 未 wèi не);
7. прислівники обмеження і узагальнення (一共 yīgòng всього, 只 zhǐ тільки);
8. прислівники частотності і повторюваності (重新 chóngxīn спочатку, 屡次 lǚcì не однократно).

Отже, у нашому дослідженні, беремо за основу цю класифікацію, адже вона максимально залучають всі прислівники і детально розподіляють їх на групи за функціями та ознаками, які є спільними для однієї групи. Така класифікація, на нашу думку, є більш повною і цілісною, оскільки вона максимально розділяє прислівники між собою, і таким чином розділяє їх властивості, функції та інші характеристики.

Висновки до Розділу 1

Узагальнюючи перший розділ, можемо дійти висновку, що граMATика – важлива складова будь-якої мови. Вивчаючи прислівник в китайській мові, слід відмітити, що дана категорія не достатньо досліджена, адже немає конкретного формулювання поняття «прислівник», остаточно не вирішено, який морфологічний статус має тощо. Також варто відмітити, що

В китайській мові визначити статус прислівника складно, на сам перед, через унікальні особливості мови, відмінних від європейських мов. Однією з основних таких особливостей є полісемія китайських слів, тобто одне слово може нести в собі функції іменника, предиката, прислівника, прикметника тощо. Тому одним з найважливіших аспектів розмежування статусу прислівника в китайській мові вважається синтаксичний, тобто важливо брати до уваги не окремі категорії, а синтаксичне ядро.

Сьогодні більшість лінгвістів схиляються до думки, що прислівник в китайській мові – це самостійна, повнозначна категорія. Можемо погодитися з цим твердженням, адже прислівник в китайській мові виражає лексичне і граматичне значення в реченні та не залишається лише елементом інших членів речення.

Підсумовуючи, можемо констатувати, що китайська мова має свої особливості і відмінності, особливо якщо говорити про її граматику, тому функціональний підхід, на наш погляд, є вдалим вибором для досліджень її граматичних аспектів, а саме категорії прислівників.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИСЛІВНИКІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1 Специфіка функціонування прислівників у сучасній китайській мові

Семантика китайських прислівників 还 hái, 又 yòu, 再 zài, має велике значення у викладанні сучасної китайської мови, оскільки частота використання цих прислівників у мові відносно висока.

Дослідники Ван Цуй, Жань Лін та ін., виявили, що під час навчання, студенти, які недостатньо володіють китайською мовою і не розуміються на відмінностях даних прислівників та правилах їх використання, часто використовують прислівники 还 hái, 又 yòu, 再 zài, як взаємозамінні і тому

іноді від цього виникають різні семантичні помилки. Так, прислівники 再还 zàihái використовуються для позначення повторюваних дій у майбутньому часу, або призначаються для минулих повторюваних дій. Крім того, у наведених прислівників семантичні, синтаксичні та прагматичні складові не є ідентичними.

Китайські прислівники 还 hái, 又 yòu, 再 zài, можуть висловлювати повторення дії, але існує розмежування у правилах їх використання: 还 hái висловлює майбутній час чи повторювані дії у майбутньому, 又 yòu позначає вже дії в минулому або повторювані дії в минулому виражає події, які ще не відбулися.

Наведемо приклад:

1. 我明天还来。(Wǒ míngtiān hái lái) – *завтра прийду знову;*
2. 我明天再来。(Wǒ míngtiān zàilái) – *завтра прийду знову;*
3. 我明天又来。(Wǒ míngtiān yòu lái) – *завтра прийду знову;*
4. 她昨天还来了。(Tā zuótiān hái lái) – *він учора знову приходив;*
5. 她昨天又来了。(Tā zuótiān yòu lái) – *він учора знову приходив;*
6. 她昨天再来了。(Tā zuótiān zàilái) – *він учора знову приходив*

(陆俭明, 1999, с. 25).

Треба звернути увагу на те, що в прикладах № 1 і № 3 «завтра» використовується для позначення повторюваних дій у майбутньому, тому 还 hái або 再 zài не можуть бути замінені прислівником 又 yòu.

Однак можливо використовувати 又 yòu, якщо мова йдеться про повторювані дії, при тому, що час проходить занадто швидко, або інтервал, в який виконується ця дія, занадто короткий, наприклад: *Завтра знову субота* (明天又是星期六了 Míngtiān yòu shì xīngqīliùle). У даному реченні 还 hái, 再 zài використовуватися не можуть.

У прикладах № 4 і № 5 є позначення часу «вчора», що вказує на досконалість дії, тому не може бути використаний прислівник 再 zài, використовуються тільки 还 hái та 又 yòu для вираження повторюваних дій.

Розглянемо семантичні значення прислівників.

Поєднання прислівників 还 hái, 再 zài і дієслів, що призводить до різних семантичних варіацій, наприклад:

1. 这个电影真有意思，我想再看一次。(Zhège diànyǐng zhēn yǒuyìsi, wǒ xiǎng zài kàn yīcì) – *цей фільм дуже цікавий, я подивлюся його ще раз;*

2. 这个电影真有意思，我还想看一次。(Zhège diànyǐng zhēn yǒuyìsi, wǒ hái xiǎng kàn yīcì) – *той фільм дуже цікавий, я подивлюся ще раз;*

3. 这个电影真有意思，我又想看一次。(Zhège diànyǐng zhēn yǒuyìsi, wǒ yòu xiǎng kàn yīcì) – *той фільм дуже цікавий, я подивлюся ще раз* (陆俭明, 1999, с. 35).

У прикладі № 1 семантичне значення входить до складу дієслова «дивитися», але в прикладах № 2 і № 3 семантика 还 hái та 再 zài розкривається в дієслові «мати», що вказує на те, що мовець бажає, щоб дія повторилася.

Розглянемо синтаксичні відмінності прислівників 还 hái, 又 yòu, 再 zài саме контраст між 还 hái, 又 yòu, 再 zài у контексті спільного використання.

Подвоєння дієслова.

1. 我们再商量商量。(Wǒmen zài shāngliáng shāngliáng) – *давайте обговоримо це знову;*

2. 我们还应该商量商量。(Wǒmen hái yīnggāi shāngliáng shāngliáng) – *ми також повинні це обговорити;*

3. 我们又商量了商量。(Wǒmen yòu shāngliángle shāngliáng)– *ми знову це обговорювали* (黄伯荣, 2003, с. 114).

З прикладів бачимо, що тільки 再 zài вводить безпосередньо подвоєння дієслова, однак перед 还 hái обов'язково повинен бути допоміжне дієслово, яке може вводити подвоєння дієслова. 又 yòu насамперед вживається з 了le та має таку структуру «又 yòu + 动词 dòngcí + 了le + 动词 dòngcí», де 了le розділяє подвоєні дієслова.

Розглянемо використання кількісного доповнення дієслів:

1. 明天你再来一趟吧。(Míngtiān nǐ zàilái yī tàng ba)– *завтра ти знову прийдеш*;

2. 我还想看一眼。(Wǒ hái xiǎng kàn yīyǎn) – *я теж хочу подивитися*;

3. 他又重复了一遍。(Tā yòu chóngfùle yībiàn) – *він повторив це знову (ще раз)* (李晓琪, 2005, с. 74).

Таким чином, тільки 再 zài може безпосередньо використовуватися з дієсловами, висловлюючи те, що в майбутньому часі ця дія повториться, в той час як у 还 hái, 又 yòu, є обмеження по їх використанню. Після 还 hái повинні бути використані модальні дієслова типу 会想 huìxiǎng і т.п., після яких відразу ж пишеться кількісне доповнення дієслів – це все висловлює бажане вчинення дії в майбутньому мовцем. З 又 yòu необхідно вживати допоміжне дієслово 了le і це висловлює те, що вже завершено дію, хочуть повторити знову в майбутньому.

Розглянемо функціонування конструкції із запереченнями:

1. 他昨天没来, 今天又没来。Tā zuótiān méi lái, jīntiān yòu méi lái (Він не прийшов учора, сьогодні теж не прийшов).

2. 他的病还没好。Tā de bìng hái méi hǎo (Йому ще стало краще).

3. 从那年以后他的病还没好。Cóng nà nián yǐhòu tā de bìng hái méi hǎo (Йому ще стало краще).

4. 从那年以后，我没再跟她联系，我没再跟她联系。Cóng nà nián yǐhòu, wǒ méi zài gēn tā liánxì, Wǒ méi zài gēn tā liánxì. (З того року я більше з нею не зв'язувався).

5. 他的病还没好。Tā de bìng hái méi hǎo (Йому ще стало краще).

6. 从那年以后，我没再跟她联系。我再也不想见到你。Cóng nà nián yǐhòu, wǒ méi zài gēn tā liánxì. Wǒ zài yě bùxiǎng jiàn dào nǐ (Я ніколи не хочу бачити тебе знову) (陈田顺, 2009, с. 176).

Проаналізувавши приклади, можна зрозуміти, що «又 yòu + негативне дієслово» виражає відсутність появи ситуації в майбутньому. Але «还 hái + негативне дієслово» висловлюють, що зроблене не зміниться. 再 zài може використовуватися перед запереченням, при цьому не змінює емоційне забарвлення.

Розглянемо прагматичні відмінності 还 hái, 又 yòu, 再 zài.

Порівняльний аналіз даних слів відбувається з прикладу різних типів речень, оскільки у різних ситуаціях ці слова висловлюють різну мовленнєву поведінку, що демонструє їх відмінності та подібності.

З підручника «Сучасна китайська мова» ми знаємо, що існує чотири типи речень: оповідальна, спонукальна, запитальна та оклична» (黄伯荣, 2003, с. 56).

Розглянемо їх детально.

1. ОПОВІДАЛЬНЕ РЕЧЕННЯ.

а) Повторювана дія в минулому.

又 yòu використовується для констатації дії в минулому і може означати його повторення або доповнення, слово 还 hái не має такого відтінку значення і використовується лише у значенні додавання. Прислівник

再 zài висловлює дію, яка може повторитися у майбутньому, тому його вживання в оповідальному реченні минулого часу має значення речення.

1. 妈，那篇课文我刚才又背了一遍。Mā, nà piān kèwén wǒ gāngcái yòu bèile yībiàn – *мамо, я зараз прочитав той текст ще раз;*

2. 刚才我买了一支笔，还买了一个本儿。Gāngcái wǒ mǎile yī zhī bǐ, hái mǎile yīgè běn er – *я щойно купив одну ручку, а також купив один зошит;*

3. 昨天如果我再看一遍就记住了。Zuótiān rúguǒ wǒ zài kàn yībiàn jiù jì zhùle – *якби вчора я прочитав ще раз, то все б запам'ятав;*

б) Повторюючи дію у майбутньому.

还 hái, 又 yòu, 再 zài можуть використовуватися в реченнях майбутнього часу, однак, прислівники 还 hái і 又 yòu використовуються в реченнях, де дія ще не відбулася. У такому разі вони вимагають вживання разом із ними модальних дієслів, щоб наголосити, що дія має відбутися. Прислівник 再 zài такого роду посилень не вимагає.

4. 上午去了一趟没办成，只好下午再去。Shàngwǔ qùle yī tàng méi bàn chéng, zhǐhǎo xiàwǔ zài qù – *я ходив один раз вранці, але не зробив, що треба, доведеться ще раз сходити вдень;*

5. 一会儿我还要回去。Yīhuì'er wǒ hái yào huíqù – *я повернуся трохи пізніше;*

6. 听说过两天又要下雨了。Tīng shuōguò liǎng tiān yòu yào xià yǔle – *я чув, що за два дні знову буде дощ (侯学超, 1998, с. 342).*

2. СПОНУКАЛЬНЕ РЕЧЕННЯ.

Прислівники 还 hái і 又 yòu не вживаються в спонукальних реченнях, в даному випадку можна використовувати тільки прислівник 再 zài.

1. 这个语法很难，你再教教我吧。Zhège yǔfǎ hěn nán, nǐ zài jiào jiào wǒ ba (Ця граматики дуже складна, поясни мені ще раз).

3. ПИТАЛЬНЕ РЕЧЕННЯ.

У СКМ питальні речення діляться на кілька типів: альтернативне запитальне речення, загальне запитальне речення, речення з відповіддю «так чи ні» та спеціальні запитальні речення.

Головним чином аналізується вживання слів 还 hái, 又 yòu, 再 zài, в альтернативних питальних реченнях.

1) Дієслово + 不 bù

1. 还看不? Hái kàn bù? – *Ще не дивився?*;

2) Дієслово + 不 bù + Дієслово.

2. 还看不看? Hái kàn bù kàn? – *Ще не бачив?*.

3), так або ні/, чи не так, / добре "好不好/是不是" Hǎobù hǎo/shì bùshì

4. 你还想听一遍, 是不是?/你想再听一遍, 是不是?/你又要听一遍, 是不是?
Nǐ hái xiǎng tīng yībiàn, shì bùshì?/Nǐ xiǎng zài tīng yībiàn, shì bùshì?/Nǐ yòu xiǎng tīng yībiàn, shì bùshì? – *Ти хочеш послухати ще раз, чи не так? / Ти хочеш ще раз послухати, адже так?*.

З вищевказаних прикладів видно, що у всіх трьох конструкціях можна використовувати лише 还 hái, прислівники 又 yòu та 再 zài використовувати можна тільки в конструкції «..., добре / чи не так».

4. ОКЛИЧНЕ РЕЧЕННЯ.

还 hái, 又 yòu, 再 zài можуть використовуватися в окличних реченнях, проте кожне слово має своє емоційне забарвлення, наприклад, щастя, здивування, обурення і таке інше.

1. 还来啊! Hái lái a – *знову йде!*;

2. 又来啊! Yòu lái a – *знову прийшов!*;

3. 再来啊! Zài lái a – *приходь ще!*

В прикладах № 1 и № 2 прислівники 还 hái и 又 yòu підкреслюють негативне ставлення мовця, а прислівник 再 zài в прикладі № 3 підкреслює позитивне відношення.

Отже, можна сказати, що китайські прислівники 还 hái, 又 yòu, 再 zài було розглянуто з погляду семантики, синтаксису та прагматики. Також було наведено приклади вживання даних слів, що, безумовно, допоможе студентам, що вивчають китайську мову, краще зрозуміти значення цих прислівників, а, отже, правильно використовувати їх у мовленні.

2.2 Семантичні особливості прислівників ступеня китайської мови

Група прислівників ступеня об'єднує слова з граматичним значенням ступеня вияву ознаки, тобто слова, що служать для позначення ступеня якості, інтенсивності якості або дії. Як відмічає лінгвіст С.А. Колодко, «прислівники ступеня сполучаються переважно з прикметниками, але можуть поєднуватися також і з певним колом дієслів, значення яких допускає їх ступенювання» (С.А. Колодко, 2013, с. 101).

Розглянемо семантичні особливості прислівників ступеню у СКМ.

Прислівник ступеню 太 tài має значення «дуже», «надзвичайно», «занадто». У своїй дефініції «дуже» він утворює синонімічний ряд із такими прислівниками ступеню як 很 hěn, 非常 fēicháng, 挺 tǐng, але, на відміну від згаданих прислівників, що не мають ніякого стилістичного емоційного забарвлення, цей прислівник має емоційно-оцінне забарвлення. Воно може бути негативним або позитивним залежно від ознаки або дії, яку характеризує цей прислівник.

Розглянено приклади позитивного емоційно-оцінного забарвлення цього прислівника, наприклад: 这孩子实在太聪明了。Zhè hái zǐ shízài tài cōngmíngliǎo – (Ця дитина справді дуже розумна) (Яка ж розумна ця дитина).

Отже, оцінка мовця щодо якості характеристики є виключно позитивною. Тобто спостерігаємо позитивне емоційне забарвлення прислівника ступеню 太 *tài*.

Розглянемо випадки негативного емоційно-оцінного забарвлення цього ж самого прислівника, наприклад:

1. 这家百货大楼商品的质量太差。Zhè jiā bǎihuò dàlóu shāngpǐn de zhìliàng tài chà – *(Якість товарів у цьому універмазі надзвичайно низька)* *(Якість товарів дуже низька)*.

2. 他本人说话一直装太聪明的样子了。Tā běnrén shuōhuà yīzhí zhuāng tài cōngmíng de yàngzile – *(Коли він говорить, то весь час це робить із дуже розумним виглядом)* *(Він виглядає занадто розумним)*.

Отже, бачимо подвійний характер стилістичних властивостей прислівника 太 *tài* у китайській мові.

Розглянемо наступний прислівник з групи прислівників ступеня. Це прислівник 极 *jí* – «най-». Він означає найвищий ступінь якості або дії та є синонімом прислівників 最 *zuì* та 顶 *dǐng*. Так само, як ці прислівники, він може мати разом із нейтральною характеристикою позитивне або негативне емоційно-оцінне забарвлення, але це забарвлення з'являється лише за умови його сполучення з певними прикметниками чи дієсловами. Сам по собі він не має ніякого емоційнооцінного забарвлення, так само як і його синоніми – прислівники 最 *zuì* та 顶 *dǐng*.

Для підтвердження наведемо приклади:

1. 极大的烦恼 *Jí dà de fánnǎo* – *найбільша прикрість*;
2. 极大的财富 *Jí dà de cáifù* – *найбільше багатство*;
3. 极不友好的态度 *Jí bù yǒuhǎo de tàidù* – *найнеприятніше ставлення*;
4. 极好的情绪 *Jí hǎo de qíngxù* – *найчудовіший настрій*;
5. 极坏的天气 *Jí huài de tiānqì* – *найнеприємніша погода*;
6. 极好的同志 *Jí hǎo de tóngzhì* – *найкращий товариш*;

7. 极大的愿望 Jí dà de yuànwàng – *найбільше бажання*;

8. 极大的打击 Jí dà de dǎjī – *найбільший удар* (Люй Ш., 1965, с. 348–349).

Як бачимо, у прикладах 1, 3 та 5 прислівник 极 jí має негативне стилістичне забарвлення. Разом із тим у прикладах 2, 4 та 6 цей самий прислівник має позитивне стилістичне забарвлення. У прикладах 7 та 8 прислівник 极 jí узагалі не має стилістичного забарвлення. Особливим є випадок уживання морфеми 极 jí, яка має спільне з цим прислівником значення. Ідеться про випадки, коли ця морфема займає суфіксальну позицію та є, фактично, доповненням до прикметникових морфем, виражаючи при цьому найвищий ступінь якості. Практично, будь яке речення з якісним присудком ми можемо виразити двома способами. Перший – за допомогою препозитивного (щодо прикметника) прислівника ступеню 最 zuì, 顶 dǐng, 极 jí (най, самий). Другий – за допомогою суфіксальної (щодо прикметника) морфеми 极 jí з додаванням допоміжної частки 了 le.

Наприклад, ту саму думку (*Ця дівчина найкрасивіша*) можна виразити двома різними способами:

1. 这个姑娘最（顶，极）漂亮。 Zhège gūniáng zuì (dǐng, jí) piàoliang
2. 这个姑娘漂亮极了。 Zhège gūniáng piàoliang jíle

Прислівник 非常 fēicháng (дуже, надзвичайно). У СКМ він не має ніякого стилістичного забарвлення, тобто «може використовуватись як у книжній, так і в розмовній мові» (Люй Ш., 1965, с. 215). Що стосується його використання в давній мові, то він мав значення «щось особливе, те, що виходить за межі звичайних речей» та «непередбачувані зміни» (Колодко, 2013, с. 103). Тобто, у давній мові це слово мало прикметникове або іменникове значення.

Наведемо приклади:

1. (指异乎寻常) <>: “盖世必有非常之人, 然后有非常之事; 有非常之事, 然后有非常之功。非常者, 固常之所以也。”(Zhǐ yìhū xúncháng)<>:“Gàishì bì yǒu fēicháng zhī rén, ránhòu yǒu fēicháng zhī shì; yǒu fēicháng zhī shì, ránhòu yǒu fēicháng zhī gōng. Fēicháng zhě, gù cháng zhī suǒyǐ yě.”

У історичних літописах «Симасянжу» читаємо: «В цілому суспільстві обов’язково мають бути видатні люди, видатні люди здатні створити дуже видатні речі, а це означає, що можуть бути й надзвичайні досягнення. Видатні люди всі колись були звичайними людьми» (辞海, 1989, с. 566).

2. (指突如其来的事变) <>: “臣闻古者作五兵, 非以相害, 以禁暴讨邪也, 安居则以制猛兽而备非常, 有事则以设守卫而施行陈。”(Zhǐ tūrúqílái de shìbiàn)<>:“Chén wén gǔ zhě zuò wǔ bīng, fēi yǐ xiāng hài, yǐ jìn bào tǎo xié yě, ānjū zé yǐ zhì měngshòu ér bèi fēicháng, yǒushì zé yǐ shè shǒuwèi ér shīxíng chén.”

У історичному літописі «Ханьшу Уцюшоу» читаємо: “У давнину місія військових полягала не в тому, щоби кривдити інших, а в тому, щоби нейтралізувати вчинки нечемних людей. У періоди стабільності в суспільстві та в періоди непередбачуваних змін звичайне завдання знищення ворогів слугувало підтримці суспільного спокою» (辞海, 1989, с. 568).

Прислівник ступеню 十分 shífēn (дуже) не належить до певного мовного стилю (книжного або розмовного), але це не свідчить про те, що він є нейтральним у стилістичному плані з точки зору власного емоційного забарвлення. Етимологію цього прислівника простежити не так уже й важко. Він утворений у спосіб лексикалізації сполучення числівника 十 shí “десять” та числівника 分 fēn “десять відсотків”.

Разом ці два ієрогліфа утворюють значення “100 %”, тобто найбільшу можливу кількість. Якщо ж розглянути це сполучення в якісних параметрах, то матимемо найбільшу якість, що, власно кажучи, має означати саме прислівник ступеню «дуже». Разом із тим (і це потрібно враховувати при

перекладі прислівників ступеню з китайської на українську мову) значення “дуже” прислівника 十分 shífēn відрізняється від значення «дуже» прислівника 很 hěn або 非常 fēicháng. Прислівник 十分 shífēn в силу своєї етимологічної природи, яка вказує на “стопроцентну” (буквально “100%”) якість, стилістично відрізняється від прислівників 很 hěn та 非常 fēicháng.

Отже, продовжуючи характеризувати прислівник 十分 shífēn під кутом зору його стилістично-емоційного забарвлення, слід відмітити, що він може мати негативне, позитивне та нейтральне емоційно-оцінне забарвлення, наприклад:

1. 十分昂贵 Shífēn ángguì – дуже дорогий;
2. 十分重要 Shí fèn zhòngyào – дуже важливий»
3. 十分可惜 Shífēn kěxí – дуже прикро;
4. 十分明显 Shífēn míngxǐǎn – дуже очевидно;
5. 十分委屈 Shífēn wěiqu – дуже образливо;
6. 十分高兴 Shí fèn gāoxìng – дуже радісно;
7. 十分必要的 Shífēn bìyào de – дуже необхідний;
8. 十分天真 Shífēn tiānzhēn – дуже наївний;
9. 效果不十分好 Xiàoguǒ bù shífēn hǎo – результат не дуже гарний;
10. 这表不十分准 Zhè biǎo bù shífēn zhǔn – цей годинник не дуже точний;
11. 我不十分赞成 Wǒ bù shífēn zàchéng – я не дуже схвалюю (Люй Ш., 1965, 727).

Отже, як бачимо, з вищенаведених прикладів, у 1, 2, 6, та 7 прикладах чітко виражене позитивне емоційнооцінне забарвлення, у прикладах 3, 5, 9, 10 та 11 чітко виражене негативне емоційно-оцінне забарвлення, а у прикладах 4 та 8 емоційне забарвлення або відсутнє, або нечітко виражене.

Говорячи про стилістичні особливості прислівників ступеню в китайській мові, варто додати, що вони з точки зору емоційного забарвлення

виявляються лише при сполученні цих прислівників із іншими словами (прикметниками, прислівниками, дієсловами та іменниками).

Прислівник 更加 gèngjiā («ще більш», «ще»). Порівнюючи цей прислівник із синонімічним до нього прислівником 更 gèng, слід відзначити, що хоч вони й синоніми, але ця синонімія є досить відносною. Ми вже доводили, що слово 更 gèng і в давньокитайській і в сучасній мовах мало і має прислівникове значення. Цікаво, що й слово 更加 gèngjiā так само, як і 更 gèng, у давній і в сучасній мовах має прислівникове значення. Але все-таки семантичне поле слова 更 gèng набагато ширше за семантичне поле 更加 gèngjiā. Тоноване другим тоном слово 更 gèng, крім значення прислівника ступеня «ще більш, ще», має прислівникове значення «знову, ще раз» (辞海, 1989, с. 152). Щоправда, у СКМ відбулося звуження значення цього слова, і сьогодні цей прислівник використовується у значенні «знову, ще раз».

Слідом за С.А. Колодко, можемо зробити такі висновки щодо прислівників ступеню, які:

а) характеризуються переважно контактним розташуванням щодо означуваного слова;

в) можуть мати декілька позицій у реченні: контактну, дистантну, постпозицію. Конкретна позиція визначається змістом речення (з урахуванням не лише його граматичного значення, а й актуального членування) та бажанням підсилити лексичне значення прислівника; постпозиція в усіх випадках призводить до посилення їх семантики та виділення їх у складі логічного предиката як найбільш важливої його частини» (Колодко, 2013, с. 89).

Висновки до Розділу 2

Отже, у СКМ відбуваються процеси звуження значення слів давньокитайської мови, наприклад, із дев'яти значень слова 更 gèng залишилося лише одне. У процесі переходу від односкладових до двоскладових слів відбувається відчутне звуження семантики того чи іншого слова, відбулося зменшення кількості дефініцій. Стильове розшарування прислівників ступеню залежить від мети та теми висловлювання, намірів мовця, що, відповідає загальним тенденціям лексичної стилістики в українській мові. Для сучасних прислівників ступеню характерне явище транспозиції семантики та адвербіалізації.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи дослідження, треба визначити, що до категорії прислівника в китайській мові належать слова з узагальненим граматичним значенням «ознака ознак», яким притаманні характерні морфологічні та синтаксичні властивості.

Слова, які зараховуються до категорії прислівника, можна поділити на три групи, кожна з яких характеризується спільним граматичним значенням та сукупністю граматичних властивостей.

Група якісних прислівників об'єднує слова з граматичним значенням «внутрішньої ознаки», тобто слова, що відображають внутрішню сторону розвитку дії і служать для позначення її якісної характеристики. Якісні прислівники мають характерні для розряду словотворчі засоби, поєднуються переважно з дієсловами. Що стосується місця якісних прислівників у реченні, то це може бути і контактна позиція щодо означуваного слова (прислівники першої та другої підгруп), дистантна позиція (прислівники першої підгрупи, рідко прислівники другої підгрупи), а також експозиція

(прислівники першої підгрупи). Постпозиція якісних прислівників неможлива.

Група прислівників ступеня об'єднує слова з граматичним значенням ступеня «вияву ознаки», тобто слова, що служать для позначення ступеня якості, інтенсивності якості або дії. Прислівники ступеня сполучаються переважно з прикметниками, але можуть поєднуватися також і з певним колом дієслів, значення яких допускає їх ступенювання. Традиційне уявлення про синтаксичні можливості прислівників ступеня значно розширюється нашою науковою розвідкою про можливості їх поєднання з іменниками. Для прислівників ступеня характерною є контактна позиція щодо означуваного слова, в окремих випадках вони можуть займати дистантну позицію. Експозиція прислівників ступеня виключена. Можливі випадки постпозиції.

Група обставинних прислівників об'єднує слова з граматичним значенням «зовнішньої ознаки», тобто слова, що відображають зовнішній бік розвитку дії або вияву ознаки.

Обставинні прислівники поєднуються як із дієсловами, так і з прикметниками, щоправда, найчастіше з дієсловами. Обставинні прислівники можуть займати контактну позицію щодо означуваного слова (прислівники першої та другої підгруп), дистантну позицію (прислівники першої та другої підгруп), іноді вони виступають і в експозиції (прислівники першої підгрупи).

Постпозиція обставинних прислівників виключена. За наявності в реченні прислівників різних груп (обставинних, якісних, ступеня) обставинні прислівники найчастіше позиційно передують прислівникам ступеня та прислівникам якісним. Якісні прислівники першої підгрупи можуть передувати обставинним прислівникам другої підгрупи. Якщо в реченні вживаються поряд прислівники ступеня та прислівники якісні, перші зазвичай передують другим.

Категорія прислівника співвідносна майже з усіма основними розрядами слів. Зв'язок прислівника з іншими категоріями виявляється не

лише в етимологічному наближенні прислівників до інших повнозначних частин мови, але й у безперервному поповненні категорії прислівника за рахунок дієслів, прикметників та іменників. Кількісно переважають прислівники, які співвідносні з прикметниками та дієсловами. Незначною за чисельністю є група прислівників, що наближаються до іменників.

У китайській мові є численна група прислівників, які існують у кількох лексичних варіантах (від односкладових до чотирискладових). Статистично домінуючою нормою для всієї категорії в цілому є двоскладове слово.

Усі слова, які зараховуються до категорії прислівника, характеризуються наявністю загального категоріального значення (ознака ознаки”) і відрізняються багатофункціональністю, виконуючи в реченні переважно роль обставин.

АНОТАЦІЯ

研究课题：共43页，30个参考文献。

研究目的：研究汉语副词的功能语义特征。

研究对象：汉语副词及其功能特征。

研究内容：汉语副词的句法、语义和文体特点。

研究结果的科学新颖性在于首次在广泛的语言材料上分析汉语副词的句法和文体特征，探讨了副词的识别问题及其词源关系。

论文结构包括引言、两个章节、结论和参考文献列表，以补充主要内容。第一章是关于现代汉语副词类别研究的理论基础。探讨了现代汉语中副词类别作为自主词类的概念。分析了在汉语副词研究中的功能方法。研究了汉语中副词的分类。第二章分析了现代汉语中副词的功能和语义特征。研究了现代汉语中副词的特定功能，分析了汉语副词的语义特征。文章总结了章节的结论和总结，基于所进行的研究，提供了参考文献列表。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данеш Фр., Й. Вахек Й. (1967) Пражские исследования в области структурной грамматики на современном этапе. *Библиотека Sci.House*. Відновлено з <https://sci.house/obschaya-lingvistika-scibook/danesh-vahek-prajskie-issledovaniya-oblasti-106442.html>
2. Кравченко В.Л. (2021). Функціональний підхід у дослідженні граматичних категорій. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу: матеріали Міжн. наук.-практ. конф.*, м. Полтава, 18-19 травня. Київ: Університет: Україна, 728-731. Відновлено з <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17015>
3. Колодко С.А. Коломієць Н.В., Гончаренко О.М. та ін. (2004) Китайсько-український словник: 80000 слів. Київ: ТОВ «Видавництво "Консультант».
4. Колодко С.А. (2009) Прислівник у китайській мові: структура, семантика, функції : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.13. Київ: Інститут сходознавства ім. А. Кримського.
5. Колодко С.А. (2013) Семантико-стилістична парадигма прислівників ступеню в китайській мові. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*, 30, 100-107.
6. Полюга Л.М. (2011) Словники України.
7. Литвинцев О.С. (2018). Практическая грамматика китайского языка. *E.eruditor*. Відновлено з <https://e.eruditor.one/file/2830848/>
8. Нечитайло М. (2008) Функціональний підхід у синтаксичних дослідженнях китайської мови
9. Люй Ш. (1965) Очерк грамматики китайского языка / [пер. с кит. И. М. Ошанина]. – М. : Изд-во восточной литературы.

10. Мурашевич К. Г. (2013) Вступ до східної філології : навчальний посібник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет».
11. Нечитайло М. (2020) Функціональний підхід у синтаксичних дослідженнях китайської мови: розвиток та перспективи. *Мовознавство. Літературознавство. Актуальні питання гуманітарних наук*, 31, 171-177.
12. Чернобай В.П., Лосев О.С. (2008) Китайська мова : підручник для вищих навч. закладів. Початковий курс. Київ: Знання.
13. 吕叔湘。(1955)。汉语语法论文集。科学出版社
14. 辞海 (1989), 上海, 。
15. 何伟. 功能句法范畴的界定及其分析表示方式. 功能句法研究./ 主编何伟. 北京, 2010. 页 9-40.
16. 黄国文. 系统功能句法分析的目的和原则. 功能句法研究./ 主编何伟. 北京, 2010. 页 41-53.
17. 陆俭明, 马真 (1999). 现代汉语虚词散论. 语文出版社
18. 李晓琪 (2005) 《现代汉语虚词讲义》 北京大学出版社.
19. 朱景松 (2007) 《现代汉语虚词词典》 语文出版社.
20. 陈田顺, 庄来荣 (2009) 《HSK常用虚词例释》 北京语言大学出版社.
21. 黄伯荣、廖序东主编 (2003) 《现代汉语》 (上), 高等教育出版社.
22. 侯学超 (1998) 《现代汉语虚词词典》 北京大学出版社.
23. 吕叔湘 (2004). 现代汉语八百词[M]. 北京:商务印书馆.
24. 邵敬敏. “语义语法” 说略. 暨南学报(人文科学与社会科学版). 广州, 2004. № 1. 页 100-106. doi: <https://wenku.baidu.com/view/215d76d380eb6294dd886c4a.html>
25. 黄伯荣、廖序东主编 《现代汉语》 (上), 高等教育出版社.
26. 张伯江. 汉语句法的功能透视. 汉语学习. 延吉, 1994, № 4. 页 15-20.

27. 王力 (1985). 中国现代语。北京, 商务印书业.
28. 张◎主编 (2010) 现代汉语◎写语。商务印书业.
29. [郭锐 (2002)。现代汉语词类研究].